

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
Christina Wahldén
Expedition Rädda Revet

Copyright

© 2019, Christina Wahldén
Published by agreement with Ahlander Agency
© Cover illustration Tetiana Kozachok
© 2024, za srpski jezik Odiseja

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Objavlivanje ove knjige pomogao je program „Kreativna Evropa”
Evropske unije

The European Commission support for the production of this
publication does not constitute an endorsement of the contents
which reflects the views only of the authors, and the Commission
cannot be held responsible for any use which may be made of the
information contained therein.

KULTURRÅDET

Objavlivanje ove knjige pomogao je Švedski savet za kulturu

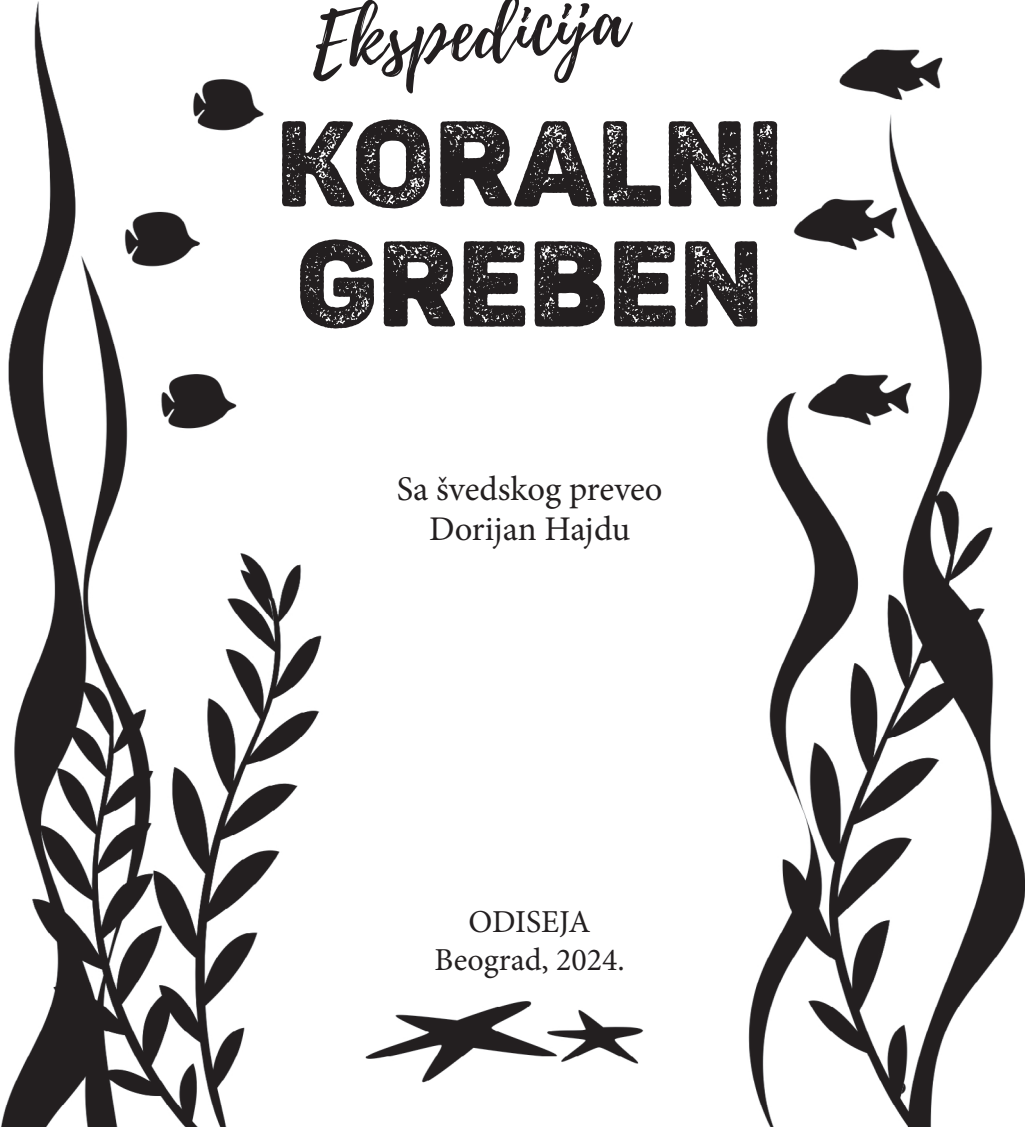
Kristina Valden

Ekspedicija

**KORALNI
GREBEN**

Sa švedskog preveo
Dorijan Hajdu

ODISEJA
Beograd, 2024.

Dori:
„Samo plivaj! Samo plivaj!”
(iz filma *U potrazi za Nemom*, 2003.)

Bela ajkula se otpozadi približava zelenoj morskoj kornjači. Kornjača samo pliva, ne sluteći da se nešto dešava. Već joj pretilistrebjenje. Bela ajkula pliva tiho kroz vodu, spazila je večeru.

Veče je i ja sedim u kadi.

Malo je detinjasto igrati se sa životinjama dok se kuplaš, imam jedanaest godina i zapravo sam prevelika za to, ali niko ne mora da zna. Otkad znam za sebe, volim da se igram sa životinjama u kadi.

Verovatno imam jednu od najčudnijih zbirki životinja igračaka u celoj Švedskoj: nekoliko različitih vrsta ajkula, kornjače, ehidne i ribe kao što je Nemo. Na krevetu mi sede kenguri, koale, emui, ješci, vombati i kljunari. Kornjače i raže. I jedna kukabara koja se smeje kao luda kad joj pritisneš stomak.

Mama mi kupi gomilu životinja svaki put kad ode u Australiju da istražuje. Ona je morski biolog i već mnogo puta je išla tamo. Sad treba da ide ponovo. Na ostrvo Ledi Eliot koje se nalazi u južnom delu Velikog koralnog grebena.

Dok mama nije tu, tih nekoliko nedelja, sa mnom će biti baka a za jesenji raspust, koji će uskoro, ići ćemo kod nje na selo. Biće zabavno. Kod nje mogu da ostanem budna koliko god hoću i gledam horor filmove i ne moram da perem zube. I nema belih ajkula nigde u vidokrugu.

Taman se spremam da izvučem čep u kadi kad mami zazvoni telefon i čujem je kako se javlja u predsoblju.

„Halo?“, kaže.

„Jao, nije valjda?!“

Mama zvuči prestravljeno. Ukipim se i slušam.

„Kad se to desilo?“

Šta se desilo? Ko je zove?

„U kojoj je bolnici?“

Pustim čep i vežem pogled za belu ajkulu i zelenu kornjaču koje bezbrižno plivaju ukrug.

Ko je u bolnici?

Mama duboko uzdahne.

„Dobro. Razumem. Hvala.“

U predsoblju na trenutak zavlada tišina. Zatim mama uđe u kupatilo i sedne na ve-ce šolju.

Pogled joj je prazan. To joj se nikad ne dešava.

„Zvali su iz bolnice. Baku je udario auto dok je išla biciklom do prodavnice. Slomila je obe noge. Primili su je u bolnicu.“

Zurim u nju. U grlu mi se stvori hladna knedla.

„Oporaviće se. Lekari kažu da će joj trebati vremena, ali da deluje dobro. Zadobila je nekoliko snažnih udaraca i slomila noge na nekoliko mesta. Ali neće morati da je operišu. Samo će joj staviti gips i moraće da miruje.“

„Dobro je“, kažem drhtavim glasom. Ali kako će onda da me čuva? Nema nikog drugog kod koga mogu da ostanem.

Plaši me što je baka u bolnici. Podseća me na tatu.

On se razboleo kad sam bila mala i dugo je bio u bolnici. A onda je umro. I otad smo mama i ja same. Zato mi je baka mnogo važna. Ona je kao tata i baka u jednoj osobi. Teši me kad sam tužna i smeje se sa mnom kad sam srećna.

Mama kao da shvata o čemu razmišljam. Ustane i zagrli me iako sedim u kadi i zna da ću je iskvasiti.

„Baka neće umreti, Alis. Oporaviće se.”

Ledena knedla mi je i dalje u grlu. Mrzim bolnice. Toliko užasnih uspomena.

„Ali... šta će sada biti? S tvojim putovanjem i svim tim?“, setim se.

„Ne znam”, kaže mama. „Zapravo, ne znam.”

Nema nikakve šanse da otkáže istraživačko putovanje u Australiju, u to sam sigurna. Ali gde ću onda ja? Mama nema braće i sestara, a naši ostali rođaci žive daleko. Dosta toga mogu sama da uradim, ali verovatno ne baš da ostanem sama nekoliko nedelja.

„Mogla bih da pođem s tobom u Australiju...”, pokušam.

Mama me pogleda nabirajući čelo.

„Ne znam baš, bilo bi mnogo komplikovano i skupo. A i moraš u školu.”

„Ali uskoro će jesenji raspust”, kažem.

„Hm. Razmisliću. Rešićemo već nekako.”

„Molim te, mogu li s tobom?”, prošapućem.

„Razmisliću”, ponovi mama.

Te noći uopšte ne spavam. Knedla u grlu mi je prerasla u ledeni breg. Ležim budna u mraku okružena svojim ehidnama,

kukabarama, emuima i kengurima. Snažno zagrlim Brusa, svoju omiljenu koalau, ali ni to mi ne pomaže.

Čula sam kako mama zove unaokolo i pita da li mogu da ostanem kod drugarica iz razreda, ali većina njih putuje negde za raspust. Zvala je čak i jednu firmu za čuvanje dece, ali oni nisu hteli da preuzmu odgovornost na nekoliko nedelja. Sva sreća!

Zvala je i nekoliko kolega s posla, ali ni oni neće biti kod kuće tokom celog perioda koliko će ona biti na putu, a pored toga, njih jedva poznajem, tako da to svakako nije bila dobra ideja.

Čujem kako kaže „ćao” u poslednjem razgovoru. Potom zavlada tišina. Sigurno misli da spavam.

Mama ide u kupatilo, a zatim u spavaću sobu. Čujem je kako sređuje, a onda sve u stanu utihne.

Šta ćemo sad? Kod koga ću biti?

Ne želim da ostanem s nekim koga ne poznajem.

Možda mogu da spavam s bakom u bolnici?

A možda, ipak, mogu s mamom na put?

Na kraju sam verovatno zaspala, jer kad me je mama narednog jutra probudila, bila sam potpuno bunovna. Ne kažem ništa, samo ustanem i sednem za trpezarijski sto. Pročitala sam previše knjiga o užasnim domovima za nezbrinutu decu i strašnim upravicima koji su pravo pravcato zlo, tako da sam spremna na najgore.

„Alis, slušaj. Malo sam razmišljala”, kaže mama i umorno pređe rukom preko lica.

Evo ga. Sad će mi reći da ću biti u nekoj kući u šumi dok je ona na putu.

Zažmurim. Spremna.
„Pokušala sam da nađem nekoga kod koga bi mogla da ostaneš dok ja nisam tu.”
Znam, hvala ti, pomislim.
„Ali niko ne može.”
Zadržim dah.
„Sve sam probala.”
Led u grlu mi zavibrira.
Mama duboko uzdahne.
„Nije valjda baki loše?”, upitam preplašeno.
„Ma ne. Dobro je. U bolnici je, ali je dobro”, kaže mama.
Pokušavam da pojedem sendvič koji stoji preda mnom, ali on se pretvara u ogromnu loptu u mojim ustima.
Mama ponovo uzdahne.
„Ovo nije dobro, ali znaš šta, Alis?”
Tišina.
Šta će sada reći?
„Mislim da ćeš morati sa mnom u Australiju.”
Vrisnem. Skočim sa stolice i zaigram od sreće.
„O, koliko si ti super!”, povičem i snažno je zagrlim.
Led u grlu mi se istopi kao sladoled na suncu.
Mogu. Da. Idem. S njom.

Šta se pakuje za tronedeljni boravak na udaljenom morskom ostrvu u Australiji? Mama mi je rekla da je tamo zima kad je ovde leto. Sada je oktobar i uskoro će jeseni raspust. Kišovito je i mračno, ali tamo je toplije nego što je u Švedskoj leti. Iako je tek proleće. Kad im je najtoplije, u leto, možeš da ispržiš jaje na tiganju postavljenom na trotoar. Ne bih volela da je toliko toplo.

U veliki kofer koji mi je mama dala pakujem kupaći, naočare za sunce, šešir i kremu. Beležnicu, blok za crtanje i olovke. Mama kaže da na ostrvu nema besplatnog interneta i da ona neće da ga plaća. Bez interneta nekoliko nedelja? Ne znam kako ćemo izdržati.

Spakujem knjige i skinem gomilu zvučnih knjiga i filmova koje nisam gledala. Ažuriram plej-listu.

Na ostrvo smemo da poneseemo samo petnaest kilograma prtljaga. Imamo vagu, pa možemo da proverimo koliko stvari smo spakovale. Ja prođem sa 14,5 kila.

Mama je kupila kartu za mene i sredila vizu.

Razgovara s mojom nastavnicom koja mi daje zadatak da, kad se vratim, održim predavanje o Velikom koralnom grebenu. Treba da prikažem slike i ispričam šta sam radila. Biće zabavno, a biće i neka vrsta škole.

Iako će biti mnogo toplo, mama kaže da moramo da spakujemo odeću koja pokriva celo telo. Sunce je toliko jako, mnogo jače nego ovde, i ne bi valjalo da izgorimo. Zato kupimo bele košulje dugih rukava i spakujemo ih.

Na kraju, naravno, spakujem i Brusa. Ali njega stavim u ručni prtljag, kako bi sve vreme bio sa mnom. Tu stavim i sliku s tatom.

Volela bih da je sada ovde.

Mada u tom slučaju ne bih putovala.

Mama će tamo većinu vremena provesti u pisanju doktorata. Istražuje zelene kornjače i pokušava da otkrije kako globalno zagrevanje utiče na njih kad treba da snesu jaja. Bićemo tamo na početku sezone kornjača. Imaću mnogo vremena za sebe, dok mama bude na brodu sa svojim drugovima naučnicima.

Mama sve vreme roni, ali ja nisam tako hrabra. Meni je duboka voda jeziva. Možda je malo čudno biti ćerka morskog biologa i ronioca, ali tako je kako je.

Naravno, moći ću da idem na turističke šetnje koje organizuju na grebenu. Mamina drugarica Meg je vodič i bavi se time. Biću s njom kad mama nije tu. Moći ću da se vozim brodom sa staklenim dnom i možda malo gnjuram. Ako se budem usudila. Mama kaže da će kornjače početi da izlaze na plažu i nose jaja dok mi budemo tamo. Stvarno se nadam da ćemo ih videti!

* * *

Pre odlaska, posetimo baku u bolnici. Obe noge su joj u gipsu i ima veliki zavoj na glavi. Potpuno je plava oko očiju i izgleda kao jedan od mojih oposuma s kreveta. Oči su joj ogromne i vlažne. (Oposum je noćna životinja, zato su mu oči tako velike.)

Baka sedi na bolničkom krevetu u sobi koju deli s još troje pacijenata. Pišti zvonce koje je neko pritisnuo i oseća se jak miris sredstva za čišćenje. Želela bih da baka ne mora da bude ovde. Osećam se loše što ćemo je ostaviti i otići na drugi kraj sveta, sad kad je ovako krhka. Ali razumem da ne bi mogla da vodi računa o meni, u ovakvom stanju i takvim bolovima, i da je možda ipak najbolje da bude ovde u bolnici.

Mama izađe u hodnik da popriča s bakinim doktorom. Ja sedim na stolici sa zelenom presvlakom. Jedan prozor je odškrinut. Napolju pada kiša. Baka izgleda jadno.

„Dušo, mnogo mi je žao zbog ovoga”, kaže ona.

„I meni”, odgovorim.

„Užasno je što ne možemo da budemo zajedno kao što smo planirale. Ali slušaj, biće ti mnogo zabavno s mamom! Obećaj mi samo da ćeš se čuvati ajkula”, kaže baka uplašeno.

Klimnem glavom i pružim joj čokoladu koju smo mama i ja donele. Sitnica, ali je barem nešto. Doneću joj nešto lepo iz Australije, obećavam sebi.

Baka se pažljivo osmehne. Ima nekoliko šavova na licu i vidim da je boli kad se smeje.

Mama se vrati iz hodnika.

„Doktor kaže da sve izgleda dobro. To jest, onoliko koliko može. Žao mi je što moramo da idemo, ali...”

Baka klimne glavom.

„Znam. Tvoj doktorat. Naravno da ćete ići! Samo se pazite. Ja ću biti dobro.”

„Doktori će me pozvati ako bude nešto hitno. Ali neće biti”, kaže mama.

„Ne, neće”, odgovori baka.

Dugo je grlim. Ovo mi se ne sviđa. Iako treba da idem u Australiju i sve to.